

העלון לאברכי כולל בני הישיבות וכלל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגהצ"ר אברהם יעקב (ויידל) פערשטיין זצוק"לה

נפלאות מתורתך

"ותרא רחל פי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחיה אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ויחר אף יעקב ורחל ויאמר התחת אליהם אנכי אשר מע ממך פרי בטן". בראשית ל, א-ב.

פרשה זו, של דברי רחל ליעקב ושבתו אליה, קשה מאוד להבין כפשוטו של מקרא. מה היה טעמו של יעקב שהשיב בתקיפות זו לרחל על דבריה שמבקשת ממנו בנים, ומדוע לא השיב לה כדאוי לאשה עקרה שלבה מר עליה, וכדברי הפוסט של אלקנה לחנה אשתו (ש"א א ח'): "ויאמר לה אלקנה אישה תנה תנה לה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לך לבנה תלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים".

גם לשיטת התורנים, יונתן, שבקשתה של רחל 'הבה לי בנים', הייתה שיתפלל לה' שיתן לה בנים, ויעקב השיבה שעד שהיא מבקשת ממנו, שתבקש מה' שימננו באים הבנים, צריך להבין מדוע השיב לה ברוגז ועוד הוסיף לומר לה שרק ממנה נמנע פרי בטן ולא ממנה.

והנה דין ודברים זה שהיה כאן בין יעקב לרחל, דרשו במדרש שכלל בתוכו עוד דברים, כדאייתא בב"ר ע"א ז': "...ויאמר התחת אליהם אנכי אשר מע ממך פרי בטן. ממך מע ממני לא מע. אמרה לו (רחל), כך עשה אביך לאמך, לא חגר מתניו נגדה. אמר לה ליעקב, וכל לא היה לו בנים אבל אני יש לי בנים. אמרה לו וחקן (אברם) לא היה לו בנים והגר מתניו כנגד שרה. אמר לה, ויכלה את עלשות כשם שעשתה זקנתו. אמרה לו, מה עשתה. אמר לה, הכניסה צרתה לתוך ביתה. אמרה לו, אם הדבר הזה מעכב, (שם ג) הנה אָמְתִי בְלָמָה בא אליה [ותלך על בִּרְכִי] ואָנֹכֶה גם אָנֹכִי מִמֶּנָּה. מה זו נבנית על ידי צרתה אף זו נבנית על ידי צרתה".

ואף לאחר דרשה זו, עדיין צריך ביאור והבה, מדוע לא נעתר יעקב לבקשת רחל והעתיף עליה הפילות כדי שתזכה להפקד בדבר ישועה ורחמים, ובמיוחד שהיא הייתה עיקרו של בית, ומדוע השיב לה כדברים הללו.

וכבר עמד בזה הרמב"ן וכתב: "ואני תמה, אם כן למה חרה אפו ולמה אמר התחת אליהם אנכי, ושומע אל צדיקים ה'. ומה שאמר אבא אל לו בנים אני יש לי בנים, ממך מע ממני לא מע, וכי הצדיקים אינם מתפללים בעד בניהם אחרים, והנה אליהם ואליהם התפללו בעד ששים נכריות.

וראה שבשילב של דעות רבותיו, אמרו בב"ר (ע"א ז'), אמר ליה הקב"ה [ליעקב], כך עונים את המייקות, חייך שבניך עתידים לעמוד לפני בנה".

ומוסף הרמב"ן וכתב: "ועל דרך הפשט, אמרה רחל ליעקב שיתן לה בנים, ובאמת דעתה לאמר שיתפלל עליה, אבל שיתפלל עליה עד שיתן לה בנים על כל פנים, ואם אין שמתיה עצמה בצער. דברה שלא כהונן בקמחא, וחשבה כי באבתו אותה יעקב וילבש שק ואמר ויחפלו עד שיחיה לה בנים שלא תמות בצערה. ויחר אף יעקב, שאין חפלה הצדיקים בידם שחטמם ותענה על כל פנים. ועיבור שדברה דרך נגוניו הנשים האהובות לחפלהו במיתה אלא אחר, ולכן אמר לה שאינו מבקום אליהם שיפקדו העקרות על כל פנים, ואינו חושש בדבר, כי ממנה נמנע פרי הבטן ולא ממנו, והו ליסור אותה ולהכלימה. והנה הצדקת בראותה שלא תוכל להסמך על תפלת יעקב, שבה להתפלל על עצמה, לא על דעות צעקה, והו (שם כ"ב), וישמע אליה אלהים.

ואולי נתקן על דעת רבותיו, כי יעקב אי אפשר שלא תפלה על אשתו האהובה כי עקרה היא, אלא שלא נתקבלה תפלתו, ובאה עתה רחל להתעורר עליו לאמר שיתן לה בנים על כל פנים תפלתו, כי לא נופל הוא מאבי שעתה כן. ויחר אפו ואמר לה, כי הדבר ביד אלהים ולא בידו, ואביו נשמעה תפלתו שהוא צדיק, ועתיד להיות לו זרע, אבל היא נמנע ממנה פרי בטן. ונכון הוא".

ודע דברי חז"ל במקומות רבים, שהאבות שמרו את התורה ולמדוה, והמפורסם מהם המה דברי הגמ' ביומא כ"ח ב': "דאמר רבי חמא ברבי חבנא, ממהיה של אבותינו לא פרשה ושיבה מהם. היו במצרים ושיבה מהם... היו במדבר ושיבה מהם... אברהם אבינו זקן ויושב בשיבה היה... יצחק אבינו זקן ויושב בשיבה היה... יעקב אבינו זקן ויושב בשיבה היה... ועוד אמרו שם, אמר רב קיימ אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר (בראשית ל"ו ח'), עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתו מצותי קהותי ותורתך... אמר רבא ואיתימא רב אשי, קיימ אברהם אבינו אפילו יעקב תבשילין, שנאמר תורתך, אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה".

ולאור דבריהם אלו הקשו הראשונים על כמם ממעשי האבות שכלאורה אסורים כדת של תורה, וביניהם הקשו על יעקב כיצד נשא שתי אחיות.

התירוץ המפורסם על שאלה זו (ע"י חזקוני שם כ"ט ועוד), שהיות ורחל ולא נהגיירו, הלכה היא 'גר שנתיגר כתינוק שנולד דמי', על כשבתו שיתיהן כזרות זו לזו, ולכן שפיר הותר ליעקב לישאם (וע"י תירוץ נוספים בדעת זקנים מבגלי והחסופות שם ל"ה ובפנענח רזא שם ל"ט וע"י הרבה).

ותירוץ נוסף כמנהג התורה (שם ח"א): "והתראה אלי מידעת רבותינו, שלמד אברהם אבינו התורה כל ברוח הקדש ושקט כל נבטעי המצוות הסודיות, ושמר אותה כולה כמי שצוהו וקושה, ושמירתו אותה היה באיץ לב, ויעקב בחובה לארץ נשא האחיות... כי המצות (מ"ב י"ז כ"ו), משפט אֶלְתֵי קַאָרְץ, אף על פי שהוזהרו בחובות הגוף בכל מקום...".

אייתא ביבמות מ"ח ב': "תניא, רבי חנייא בנו של רבן גמליאל אומר, מפני מה גרים בזמן הזה מעונין ויסורין באין עליהן. מפני שלא קיימו שבוע מצות בנין בן (בעירוב עובדי כוכבים, ועד השתא לא אפירעו מניינה, ודפרוענות גויה להם לעתיד לבא, אבל שמתגיירין מפרעין מהם כדי למרס חובתן - רש"י). רבי יוסי אומר, ר' שנתיגר קטן שנולד דמי (ואינו נעשב על שבער - רש"י). אלא מפני מה מעונין, לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות כישוראל. אבא חנן אומר משום ר' אלעזר, לפי שאין שושני מאהבה אלא מיראה (מיראת גינהם והפרוענות האמורה עליהם - רש"י). אחרים אומרים, מפני שהיו עצמם תחת חכמי השכינה".

והנה שבתנוגין ביסויות בגמ', עלה בדינו לשיטת רבי חנינה, שהגרים נענישם על עת גיורתם שלא קיימו שבוע מצוות בנין בן, אין אומר שיש' שנתיגר כתינוק שנולד דמי, ואילו לדעת רבי יוסי שאומרים 'גר שנתיגר כתינוק שנולד דמי', לא יתכן ויענשו על מה שעשו בגיורתן.

בברכות ה' ב' איתא: "אמר רבי יוחנן, נענישם ובנים אינון יסורין של אהבה (ופרש"י שם א' מהו יסורין של אהבה: הקב"ה מייסור עיניהם הזה בלא שום עון, כדי להרבות שכרו בעולם הבא יותר מדי זכותו)... ובגמ' דמי, אילמא, אילמא דהוה לו ומתו, והא אמר רבי יוחנן, דין גרמא דשישירא ביד (זה עצם של בן שעשיר שמת לו... ובגמ' רבא כרבי יוחנן לא באו לו יסורין שאינם של אהבה - רש"י). אלא אלה דלא הוו ליה כלל, והא דהוה ליה ומתו (הוה להו יסורין של אהבה, שהאבלות מכפרת על עונותיו - רש"י)".

ומבואר, ששם שאין לו ילדים כלל, יסורים אלו אינם נחשבים 'ליסורין של אהבה', אלא באים כעונש על עוונות.

ולפי זה שמענו מבארי, את הפרשה בדרך 'דרש', שכאשר ראתה רחל שאין לה בנים, התחילה לפשפש במעשיה מדוע סובלת איסורים אלו, ולי תקנעם ולטפוחם, ביריעה שיש צורך לה לידים כלל, אין אלו יסורים של אהבה אלא עונש על עון. כשהתורה בלבה כשאלה הדבר הוא משום ששתיה צבאיה להכנס תחת כנפי השכינה (דבעית 'אחרים', שהיה רק לאחר יובת יעקב לבית אביה התגיירה, וזוהתה ההרוד, שאי אפשר לומר כן, שהיה לאה אחותה הנתיירה יחד עמה והיא יובת לילד לידים.

המסקנה אליה הגיע רחל היא, שייסוריה אלו הם על עוונותיה שחטאה בעודה גויה, ולא אחותה צדיקה ממנה שאף לא חטאה בגיורתה, ועל כן קנאה בה במעשיה הטובים. א"כ שגו נענש על מה שחטא בגיורתו, חיובת רחל, נמצא שאין אומרים 'גר שנתיגר כתינוק שנולד דמי', כיוון שכן, הרי נשארנו שנינו אחיות, ואסור ליעקב לישא שתייהן, שהיו החיות של יעקב אותן הוא 'ע"פ הכלל של' 'גר שנתיגר כתינוק שנולד דמי', שממנתו נחשבות הן כזרות זו לזו וכפי שנתבאר, אלא דעת שרואה שאין לה ילדים, נמצא שאין אומרים כלל זה והרי הן אחיות.

ומלזה זה מתפרש יפה בדברי הפוסקים, ו'תרא רחל פי לא ילדה ליעקב', שרחל הבינה שטעם הדבר שאין לה ילדים הוא משום שנענשת על מה שחטאה בגיורתה. ו'תקנא רחל באחיה', על כן קנאה במעשיה הטובים של אהבה אלא חטאה אפילו בגיורתה. ו'ואתמי אף יעקב ביה', ו'ואמרה רחל ליעקב, שאם אין חשבונו צדק ובאמא לא חטאה בגיורתה, מדוע שתיהן שונה מלאה ולא תזכה לפרי בטן. ואם אין מתה אנכי, ואם אכן לא עתיד להיות לי ילדים ממנתו מה שחטאתי בעת גיורתו, וזאת חמתם שאין אומרים 'גר כתינוק שנולד', נמצא שעל למות בדין, אחרי שחטאתי אחיות ואחיות אלו לה להנשא אליך אחרי שחטאתי אחותי.

מסיב יעקב לרחל על כל דבריו הללו בגיורתו על פי תירוץ הראשונים שהיה נישואי שתינוק מבוסס על דין 'גר כתינוק שנולד', ולכן גינתה למסקנה שיש כאן עבירה, וחיליה יל לעשות כן, על כן 'ויחר אף יעקב רחל', שלפי דבריה נכשל הוא במטא חטאה, ומוסף ונראה לה, 'ויאמר התחת אליהם אנכי', הרי החיות שלה הוא שישטות הרמב"ן שכל מה שאנו שומרים את התורה הוא בארץ ישראל, 'משפט אֶלְתֵי קַאָרְץ', ואילו נישואי אֶלְתֵי קַאָרְץ, בהם אין איסור כזה לא עוד של יבנת תורה, על כן אינך מחויבת מיתה ולא תמותי, וסיבת הדבר שעדיין לא נפקדת, 'אשר מע ממך פרי בטן', שדוק ממה ש'מע פרי בטן, וזאת חמתם שלא קיימת את שבוע מצוות בני נח בגיורתו, על כן יסורים אלו הם 'מזבח כפרה', ואם תוסיפי להכניס לך לרוב ביתך, והתברר את היסורים ומיהרת את כפרתך, ולאחר שיתכפר לך עוון זה תזכי להפקד ביום ובנימין.

ברכת מול טוב שלוחה בזה, מאת רבנות ישראל, קוראי עונג 'האיחוד בחידוד' לעטרת ראשינו, צורבא מרבנן, הרה"ג מוה"ר החפץ בעילום שמו שליט"א ולמשפחתו העומדים על ימינו. לרגל גיליון ה'אברהם פלאות' כ"י הוא הגבר הקים עולה של תורה בהקמת גליונו, אשר דיו רב לו בהרבעת תורה, מידי שבת בשבתו, ומועד במועד, בנשיאה בעולה של תורה, בהחזקת הגליון וכתבתו למען ויענגו בו כל ראויו, ותורבה הדעת כאשר יעידו אלפי מכתבי קוראי הגליונות, השוחים בצמא את דבריו והוסיף 'ארבע מאות' ספסלים בבתי המדרשות להגות בתורה ולהתענג באמרי שפר בכל פינות ומחנות, בשבתך בביתך ובמלכתך בדרך ובשכרך ובקומך יה"ר שייכחה ה' להמשיך להרביץ תורה לאלפים ולרבבות, ויוכל מאות' ולכות את הרבים כהנה וכהנה, ויגיע גליון 'משמעות' ו'שמנה מאות' ואף גליון 'ארבעת אלפים', ויזכה לראות דורות שירים מבורכים, ברב שמחה ונחת, ואף טוב וחסד ויטובוהו כל ימי חייו המברכים, חברי מערכת 'האיחוד בחידוד', ורבבות קוראי עונג.

פרשת ויצא תשע"ז

חילוקא דרבנן

כתיב (בראשית כ"ח ח'): "וישכם יעקב בבקרו ויסקח את האבן אשר שם מראשיתו וישם אתה מצבה ויצק שמן על ראשה". ומבואר שהיה ברשותו שמן.

עי בפסוק (שם כ"ט י"א): "וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבך". ופרש"י: "ויבך... דבר אחר, לפי שבא בידים ריקנות... לפי שדרף אליזב בו עשו במצות אביו אחרי להורגו והשיגו... אמר לו [אליזב], מה אעשה לציווי של אבא. אמר לו יעקב, טול מה שבידי, והעני חשוב כמת". וכע"ז בפרש"י (שם ל"ב י"א): "כי במקלי. לא היה עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה אלא מקלי לבדו". ומבואר שמלבד מקלו לא היה בידו כלום.

בין חידות

היכן מצינו שלצורך בירור על שידוכין הותר איסור מ'איסורי עבודה זרה'.

מעשה רב

במהלך שנת אבולו של ר' ראובן על אביו, התעורר למנהג לנדוב 'נר למאור' בבית הכנסת לעילוי נשמת הקרובים, ועל כן, זמן מה קודם ימי החנוכה, ניגש לר' שמעון גבאי בית הכנסת, ואמר לו שברצונו לתרום מעות עבור שמן ופתילות להדלקת נר חנוכה בבית הכנסת לעילוי נשמת אביו, כפי המנהג.

אמר לו ר' שמעון, אמן כל מעשה טוב יש בו 'עילוי נשמה', אך מנהג תרומת 'נר למאור', עיקרו הוא למאור בית הכנסת, וכאן שמדובר בנרות חנוכה, מלבד מה שאסור להנות מאורם, כל הדלקת אינן למאור אלא למנהג הדלקת נרות בבתי כנסיות.

השיבו ר' ראובן, שהיות ומנהג הדלקת נרות חנוכה הם זכר למנורה בבית המקדש, וכך גם ענין נר למאור כל השנה בבית הכנסת שהוא מקדש מעט, שהדלקת הנרות בו לכבודם זכר לנרות שדלקו בבית המקדש, אם כן יכול לצאת ידי המנהג של הדלקת נרות לעילוי נשמת הקרובים, בהדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת.

ואילו ר' שמעון טען, שעיקר מנהג הדלקת נרות לעילוי נשמה, הוא בנרות המרבצים אורה בבית הכנסת ומסייעים למתפללים וללומדים, שזכות ריבוי התורה והתפילה ויסוף זכויות לפגרים, ואילו בהדלקה רק לכבוד, מפסידים מעלה מרובה זו.

השאלה היא, הצדק עם מי?

מעניינא דסדרא

"מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת וכו', ... אבל כשיצא מבית הכנסת אסור לרוץ" (ש"ע א"ח סי' צ"ב). וכתב הגמ"א שם (סק"ל): "אבל אם יוצא ע"מ לחזור, מצוה לרוץ כדי שיחזור מהר". **היאך יש רמז לזה ע"פ פרשתינו?**

ל החידושים שמורת לאיחוד בחידוד' ולרבים הכותבים מוהייען עליית - ארץ ישראל

ספרי קוראי עונג' - גליונות 'האיחוד בחידוד', עוכים במאור והדר, שבני כרכים, באותיות מאירות עינים! ניתן להשיג את המאור ב'פרשת יפה ניה' 'ספריית' בני ברק, 'ספרי הישיבה' ירושלים (לפי ישיבת מוה), ובשאר חנויות הספרים המובחרות, או בטל: 058-3226115 או במייל: ichudchidud@gmail.com

אשכול אשכול שהפרסום באיין זה קבוע אשכול

בחסד ה' עלינו וברחמינו הגדולים, זוכים אנו לעמוד כעת בגליון הראבע אבות, וארבע אמות הוא מנין של ריבוי והפלה בשיעור מרובה, ועל כך אנו מודים ומשבחים לה על הטוב שגמלנו, שזיכנו להוציא לאור ארבע אמות גליונות המלאים מאן אז לן ב'רבי חכמים וידועות', אשר רבבות 'קוראי עונג' מתענגים עליהם זה יותר מעשר שנים.

ו'אשכול לבנון אל אפס אל אפס בשמים' שכה יתן ויסיף עלינו ברכה מרובה וכוחות ויכולת להוסיף עוד כהנה וכהנה למנין 'הרמש אבות' ו'שמונה מאות', ואף למנין 'ארבעת אלפים', שכל אותם שינים נזכה להיות 'שחלום בבית ה' בחצרות אלהינו יפרסח', כאשר 'עוד יבטיח בשביבה לשינים ויענינם הוי', וכל מימנו היו בבחינת 'לחיי יושר ה', להגדיל תורה ולהאדירה.

תשובה ל"ענינה דמוניה"

בתשובה לשאלה, מהם הדברים שזוכר בהם בהדיא מנין 'ארבע אמות' בתנ"ך ובחז"ל (למעט ענין שזוכר בזה דוגמא בעלמא).
א. ארבע אמות שנה של שיעור מצרים, כאמרא אבהרם בריהו בין הברחים (בראשית ט"ז א'): "ואמר לאביב, יד ידוע כי גרה ייהוה בארץ לא להם ועבדו ועמו אותם ארבע אמות שנה".
ב. ארבע אמות שקל כסף שקנה אבהרם מערת המכפלה מעפרו, כדכתיב (ש"ס ט"ז): "וישקל ארבע אמות את הססף אשר דבר באוני בני ארבע אמות שקל כסף עבר לסוף".

ג. ארבע אמות איש שהלכו עם עשו להלחם בעיקב, כדכתיב (שם ל"ב ז): "ועם כל קראתו ארבע אמות איש יעם".
ד. ארבע אמות נערות מישבי יבם גלעד שנמצאו בפרשת 'פילגש בעבעה', כדכתיב (שפטים י"א ב'): "וימצאו מישבי יבם גלעד ארבע אמות נערה בתולה אשר לא ידעה איש...".
ה. ארבע אמות איש שנתקבצו והלכו עם דוד לאחר שנמלט מאיכש מלך גת ובא למערת עולם, כדכתיב (ש"א כ"ב ב): "ויקבצו אליו כל איש מצוק לבו איש אשר לו נשאו לב איש מר נפש ויהי עליהם לשור והיו עמו כארבע אמות איש".

ו. לכאורה הם אותו ארבע אמות איש מענין דוד שהגור את חרבתם להלחם בגבל הכרמיל על דבורת לגביד דוד, כדכתיב (ש"ה כ"ה ז'): "ויאמר דוד לאנשיו חגרו איש את חרבו ויחגרו איש את חרבו ויחגרו גם דוד את חרבו ויעלו אחרי דוד כארבע אמות איש...".

ז. לכאורה הם אותם ארבע אמות איש שדרפו עם דוד אחרי העמלקים שהיכו את עקלם כדכתיב (שם ל"ו י'): "ויחדף דוד הוא וארבע אמות איש...".
ח. ארבע אמות נערים שנמלטו ממוטת העמלקים שבעה ששכחו דוד ואנשיו, כדכתיב (שם ל"ז): "ויבם דוד ונערו ועד הערב למחרתם לא נמלט מהם איש כי אם ארבע אמות איש רעים אשר רכבו על הגמלים וינסו".
ט. ארבע אמות רימונים שהיו תלמים על עמדי חבת שעשה שלמה בדי חירום, הקרויים 'כזן ובונו', שהיו בהם ארבעה טורים של זמנים, ששכל טור היו תלמים וקצת אבות, כדכתיב (מ"א ז' א'): "ובניו בדיה" כ"ה כ"ג): "ואת אביהם ארבע אמות ושתי השבטות של טורים רמינס לשקבה האחת לכסות את שתי הלחמית אשר על המימדים".

י. ארבע אמות נביאי האשריה' מואלם' שילוחו ארבע עשקבצו לחר הכרמל במעמד קידוש ה' שיעשה אלהים, כדכתיב (י"ח א'): "ונתת שלח קבץ אלי את כל ישראל וגו'...ונביאי ארבע אמות ארבע אמות שלחן אירוב".

יא. ארבע אמות בריאית שקילצו אהאב' בקשת ה'הלשם שאותם הם אים לצאת למלחמה בארם לקבלת רהם את רמות גלעד, כדכתיב (ש"ב כ"ב ו' וכע"ז דה"ב ר"ח ז'): "ויקבץ מן ישראל את הנביאים כארבע אמות איש ויאמר האל על גדת ועל גדת למלחמה אם אחריו ויאמר עלה ויהן אודי בני המלך".
יב. ארבע אמות אמה יורה הפרציה בחומות ירושלים שפרץ בה יהואש מלך ישראל ששכלם שנתם, כדכתיב (מ"א ז' א'): "ובניו בדיה" כ"ה כ"ג): "ואת אביהם מלך יהודה בן יואש בן יהואש מלך ישראל מלך ארבע אמות איש".

יג. ארבע אמות כבישים שהקריבו (בתוך שאר הקרבנות), בחנוכת בית המקדש השני בימי גוריא, כדכתיב (עזרא י"ז): "והקריבו לחנוכת וגו'...מפרין ארבע אמה וצפיר עין וצפיר עין כל ישראל תרי עשר למנין לשבעי ושיא"ג".

יד. ארבע אמות עין שגובים בידן של כהנים לבתולה', כדכתיב (ש"ה כ"ה): "ויגבין לבתולה ארבע אמות או לאו מיהו בידם חכמים" (כתובות פ"א מ"ה).
טו. ארבע אמות ידיו בחנוכה של אותו אדם: "ומעשה ש"פ"א מ"ה משאנתו ויהיה חנוכה ארבע אמות ידיו לא לפני רב עקיבא וחייבו ליתן לה חנוכה, אמר לו רבי, ששמועל מאות דיינין הניח אהב ונמל אתו ארבע אמות ואני ארבע אמות, לא ליה ששמועל היה מאתיים אמו מאתיים. אמר לו רבי עקיבא, אפילו אתו חכמי שר אדשן אותה להן חנוכה. אמר לו, אילו הייתי יודע שהוא בן לאי חכמי נודד. והתירה רבי עקיבא" (דרים פ"ה מ"ה).

טז. ארבע אמות זו דמי תשובה' "החוקקת ירושתו נתון לו שלט, בני יהודה אומר משום בן יוסי הגלילי מני, סטרו נתון לו מאתיים זו, לאחר די נתון לו ארבע אמות זו, צרם באזו תרבע שיעורו רק והגיע בו ודוק העביר טליתו ממני פרע רשא האשה בשוק נתון ארבע אמות זו" (ב"ב קמ"א פ"ו, וכע"ז לה תוספתא ב"ק פ"ה ט"א).

טז. ארבע אמות זו דמי גבועה של אותה אשה' "ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק באח לפני רב עקיבא וחיבו ליה לה ארבע אמות זו, אמר לו רבי נתן לי שמו, ולתת לו זמן, שמרה עומדת על פתח חצרה ושבד את תכס בגניה ובו כאיטש שנה, ולתת לו ראשה והיתה מטפת ומתחת ידה על ראשה, המידי עליה דעתו לא לפני רב עקיבא, אמר לו רבי לו אינו ארבע אמות זו, אמר לו רבי אמתר כלום, החובל בעיניו אמו של שאינו רשאי, סטרו, אחריים שחבל בו חייבו... (שם, ועל כע"ז כתובות ט"ד).

יז. ארבע אמות זו דמי מוציא שם שוא' "ומעשה עדי זוממים: "המוציא שם רע ומצאו עדי זוממינו הוא לוקה ונתון ארבע אמות זו והזוממים מקדימין לבית הסקילה, ואם היחה ויתמה הוא לוקה וכתובה קיימת ונתון ארבע אמות זו

וכו', וינתה כשהיא נערה ומשברה הוציא עשה רע, הוא אין לוקה, ואין נתון ארבע אמות זו, והוא וזוממי מקדימין לבית הסקילה" (תוספתא כתובות פ"א ה"ה).

יח. ארבע אמות שופרות בהם הכריז ראב"ע: "שאלו תלמידי את ר' אליעזר, מהו שלותת בכה לן זמן שנעלה מיסב, אמר להם כל השותת בלכה כאילו שותה בונה, אמרו לו והלא הוננו תלמידי חכמים של בהן דוד ארץ, אמר להם חס ושולם לו מי שאין ארץ תורה על פי אין בו דוד ארץ, הכריז ר' אליעזר בו (מסכת ב"ב פ"ה ה"ה).

יט. ארבע אמות שופרות, מהם מקבל כל מיד כלה אין בו מחילה לעולם" (מסכת ב"ב פ"ה ה"ה).
כ. ארבע אמות חיות שיהי החמיצו לרב הונא: "רב הונא תקיפו ליה ארבע אמה די חמרת" (ברכות ב"ה ז').

כא. ארבע אמות זו דמי הכרבלה שקרע רב אדא מהכותית: "כי הוא דרב בר אבהב חזיה לההיא חותית הדות לבישא כרבלתה שבוקא, סבר דבת ישראל היא, קם קריעה מינה, אלאי מילתה כדותית היא, שייממה בארבע אמה זו. אמר לה, מה משוך, אמרה לה, מתוך. אמר לה, מתוך מתוך ארבע אמה זו ושיא" (ברכות כ"א).

כב. ארבע אמות ספלים שהקטרבו בבית המדרש ששקילתו את שומר בית המדרש: "ונגא, אותו חסד לקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידי לביכנס. שתייה. מהו למיאלא מברא ומהו, כל תלמידי שאין תוכו כברי, לא יכנס לבית המדרש. והוא עמו אתוספרו מה ספסלי. אמר רב יהונתן, מליה בה ארבע אמות זו ודסתאי ורבנן, דוד אמר, אתוספרו ארבע אמה ספסלי... (ברכות כ"א א').
כג. ארבע אמות זו דמי הרסא דמוקרא' ששבר בו בחופת בניו: "מר בריה דרבנא עבד היללא לביתו, וזונהו לרבנן דהוה קבדתי טובא, אייתי סאס דמוקרא, בת ארבע אמות זו, ותרב, קמיהו, ונאנעיהו" (ברכות כ"ב א').

כד. ארבע אמות חיות שיהי ליה כדכתיב: "ועל אקלע ליה רב נתמן, כרין ופנתא ארבע אמות זו, ובה ליה סאס דמוקרא' כל רב נתמן, אמר ליה רב נתמן, נתמן, לישדו מן סאס דברכתא וכו'. ואלהי שמינה ליתא, קמה ביהוה ועלתה ליה חמרא ונתבא ארבע אמות די חמרת" (ברכות כ"ב א').

כה. ארבע אמות זו שיעליהם את הקניטת את חלה: "מעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה, אמרו, לה בני מריל וקניטת את חלה, אמר ארבע אמות זו, אמר את חמה, אמר אקניטנו וכו', אמר לו, את חמה אלה, לא ירבו כמותן גיבורא, אמר לו: בני, מפני מה, אמר לו, מפני שאבדתי לך ידך ארבע אמות זו, אמר לו: חזר וזהו בריהו, כדא היה ליה שאתבד לך ידך ארבע אמות זו וארבע אמות זו, והלא לך קיפת" (שבת ל"ב א').

כו. ארבע אמות זו שקבל רב בביתו על בתו: "רב ביבי היה בריתא, טפלה אבא רבבי (בב"י רש"י), שקל בה ארבע אמות זווי שתייהם: קפצו עליה המהוירי, ונתנו לו ממוז - רש"י" (שבת פ"ב א').

כז. ארבע אמות שיהי שרבי פרידה לודע עם תלמידי דוד: "רב פרידה היה דליה תלמידי תלמידי דהוה גמי בת ארבע אמות זימני וגמי וכו', ודבר איהו ארבע אמות זימני אחריי... (עירובין פ"ב א').
כח. ארבע אמות שיהי שרבי פרידה: "רבי פרידה היה ליה ההוא תלמידי דהוה גמי בת ארבע אמות זימני וגמי וכו', ודבר איהו ארבע אמות זימני אחריי... (עירובין פ"ב א').

כט. ארבע אמות שיהי שרבי פרידה: "רבי פרידה היה ליה ההוא תלמידי דהוה גמי בת ארבע אמות זימני וגמי וכו', ודבר איהו ארבע אמות זימני אחריי... (עירובין פ"ב א').

ל. ארבע אמות שיהי שרבי פרידה: "רבי פרידה היה ליה ההוא תלמידי דהוה גמי בת ארבע אמות זימני וגמי וכו', ודבר איהו ארבע אמות זימני אחריי... (עירובין פ"ב א').

לא. ארבע אמות שיהי שרבי פרידה: "רבי פרידה היה ליה ההוא תלמידי דהוה גמי בת ארבע אמות זימני וגמי וכו', ודבר איהו ארבע אמות זימני אחריי... (עירובין פ"ב א').

לב. ארבע אמות שיהי שרבי פרידה: "רבי פרידה היה ליה ההוא תלמידי דהוה גמי בת ארבע אמות זימני וגמי וכו', ודבר איהו ארבע אמות זימני אחריי... (עירובין פ"ב א').

לג. ארבע אמות שיהי שרבי פרידה: "רבי פרידה היה ליה ההוא תלמידי דהוה גמי בת ארבע אמות זימני וגמי וכו', ודבר איהו ארבע אמות זימני אחריי... (עירובין פ"ב א').

לד. ארבע אמות שיהי שרבי פרידה: "רבי פרידה היה ליה ההוא תלמידי דהוה גמי בת ארבע אמות זימני וגמי וכו', ודבר איהו ארבע אמות זימני אחריי... (עירובין פ"ב א').

לו. **ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש:** "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

מה. ארבע אמות זו שהיה רגל מר עוקבא ליתן לשכנו ענינו: "מר עוקבא גמא עבד בשביבתיה, דהוה רגל לשדוריו ליה ארבע אמות זו ל מעלי יומא כדפירא" (כתובות ט"ז ב').

מז. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

מח. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

מט. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נ. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נא. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נב. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נג. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נד. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נה. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נו. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נז. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נח. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

נט. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

ס. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סא. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סב. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סג. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סד. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סה. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סז. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סח. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סט. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סא. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סב. ארבע אמות זו שפסקו החכמים להעביש: "א"ר יהודה אומר ר' עמשא בביתו של נקדימיו בן גוריון, דפסקו לה חכמים ארבע אמות ליה קרופה של בשמים לבני ביום, אמרה להם: כך הפסוקו לנבותיכם, וענו אחריה אמר' (כתובות ט"ז ב').

סיפור ושאלה בצינו?

לזכור את בני המשפחה לייחוד הפינה עם פני!

לכך שלהט חומו השפיע על אחריהם, והלהבה הפנימית הבוררת בקרבנו, היא זו שהפיחה את האש בגחלים העמומות בתוככי הלבבות של המתפללים האחרים, לעוררם לעבודת ה' כדת של תורה, כאשר מעת לעת עולה מספר המתפללים שהתגברו על הרגלם הרע שהפך להיות כמעט לטבע מולד, ובכח גדול שינוהו לטובה ולברכה, כאשר סיפורו של ר' שעפסיל מוסיף להעניק כח להתגברות ולהתמודדות עם הקשיים המלוים אותה, במיוחד בתקופה הראשונה בה כל שינוי מצב ומציאות נחשב עדיין כ'התחלה' שעליהם אמרו שהן קשות.

סיפורו של ר' שעפסיל שאותו סיפר בשמחה לכל מי שרק האזין לו, ואף ילדי כיתתו שלימד, חוו אותו יחד עמו, התחיל בבעיות שונות מרשימות המס שהחלו להתעורר בתקופה האחרונה, בה עלה חשד בלב הפקידים של לו הכנסות נוספות שאינן מדווחות, וזאת מחמת סכומי עתק שהתגלגלו בחשבון הבנק האישי שלו, ואף דירות רבות שרכש בעשר השנים האחרונות, ועל כן כתבו לו 'שומת מס' גדולה שאותה עליו לשלם תוך זמן קצוב.

עירועים שונים הגיש ר' שעפסיל לרשויות ולגופים שונים, בהם הסביר שהיות וזיכה ה' בילדים רבים, שחלקם הגדול נישאו בעשר השנים האחרונות, לכך התעסק ברכישת דירות רבות וכן סכומים רבים עבר דרכו למטרות אלו, כולל הלוואות שונות שלוקח ומחזיר. הערעורים נדחו על הסף עקב אי הבנת צורת חיים זו שבה הורים דואגים עבור ילדיהם ומתחייבים בסכומי עתק למשך שנים רבות, ולכן הבינו שמדובר בתירוץ סרק דמיוניים, כאשר מול דברי הערעור וההסבר הקלוש מבחינתם, עמדו ידיעות ברורות ומוצקות שהיו להם על המתרחש בחשבונם.

האפשרות האחרונה שהיתה לו לפעול בענין, כפי שיעצו לו עסקנים מבינים בענינים אלו, לפני שיצטרף להוציא הון עתק על משפטים שכלל לא אפשר לצפות את תוצאותיהם, היה לבקש הפגש עם פקיד בכיר ולנסות לשכנעו שמדובר בעתות מוחלטות חסרת כל שחר, כשיבוא מצויד בצילומי שטרות החוב ואף יראה לו את פנקס החובות בהם מנוהלים לו כל התשלומים, בכל תאריך של עליו להחזיר וכמה, על איזה חוב ומה סך יתרתו, אולי יש תקוה והלה ישתכנע שאכן אין לו כל הכנסות ובכלל מצבו הכלכלי צריך עזרה וסיוע.

תביעה זו של רשויות המס כלפי ר' שעפסיל, ביחס אישי אליו, חרגה מזמן מעצם הנזק הכספי הצפוי, בשל הלחץ והחרדה שהיה לו ממנו ומחוסר האפשרויות לעמוד בו, שיצטרף למצבו הכלכלי שגם כך לא היה פשוט, וגם זה שעיניו היה ממה שחשד בה' עליו זכה להשיג כבר קרוב למנין מילדיו, שעבור ההתחייבויות הכלכליות שלקח, היו לו חובות גדולים וכבדים, שבקושי עמד בהחזרים השוטפים בכל חודש וחודש, יחד עם 'גילגול' חלק מהם לתקופה מאוחרת יותר, בה יסיים את החזרי הלוואות הקודמות.

במצבו זה הבין ר' שעפסיל, שצריך איזה שהיא סייעא דשמיא מיוחדת, שיוכל לפגוש את הפקיד הבכיר, והלה יהיה סבלני מספיק לשמוע את דבריו, יבדוק במסמכים ואף ישתכנע מהם שכל דבריו אמת וצדק, ולא יחליט מתוכם בדיקת הליפן, שלפי חובותיו הוא גביר גדול ויש להשית עליו שומת מס גדולה יותר.

הטוב ביותר, שהיה עליו לביטוי ר' שעפסיל, הוא להתיעץ עם ר' יהושע התלמיד חכם המובהק המתפלל עמו בכל בוקר, ואולי יזכה גם לקבל ממנו ברכה מיוחדת למצבו זה, שימצא חן בעיני הפקידים וכל המהלך ישא פירות טובים ויציילו מידי הרשויות.

כשהשיח ר' שעפסיל את אשר על ליבו בפני ר' יהושע, הציע לו הלה את דברי התנא הקדוש רבי חנוניא בן הקנה במסכת אבות (פ"ג מ"ה): "כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. וכל הפורק ממנו עול תורה, נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ". קבל עליך עול תורה בתוספת קביעות עתים לתורה, וכך תפרוק מעליך עול מלכות ועול דרך ארץ.

אכן, בכדי שסוגלה זו תועיל באופן הטוב ביותר, כדאי לך להוסיף תפילה להשתדלות, בכל תפילה ותפילה תבקש בלשון קצרה מה' שיצילך מהם ותוכל להמשיך לישב על התורה והעבודה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים. ובכדי שתפילה זו נתקבל ברצון, קבלתי מרבתי סגולה בדיקה, לומר בכיוונה רבה את התפילה הנוראה 'עלינו לשבח', כשעומדים במקום אחד ומתפללים אותה מתוך סידור, והעושה כן בכל תפילותיו, הרי זוכה שה' וכל פמליא של מעלה עונים ואומרים אשרי העם שככה לו, ובודאי שזו עת רצון לקבל את התפילות והבקשות ברחמים וברצון.

כששמע ר' שעפסיל את עצתו האמונה של ר' יהושע, הבין שגם את חלקה הראשון בקבלת עול תורה, מבחינה מסוימת יקל עליו, שזה עידן שחושב לקבל על עצמו תוספת קבועה של לימוד בשעות הערב, בבחינת עול תורה ברצינות, וכעת זו ההזדמנות לקבלה לשעה

לבית הכנסת, שנוטלים שכר כנגד כל הבאים אחריהם, ואף מהאחרונים מבין היוצאים בסיומה של התפילה, שבכך מוסיף הוא לזכות לעצמו אריכות ימים ושנים, כדברי רבי יוחנן שהשיב טעם לאריכות שנות חייהן של הקשישים בגלל המשכמים ומעריבים לבתי כנסיות ובתי מדרשות.

אחד מהדברים שהכאיבו לר' יהושע במנין השחרית בו התפלל, שרבים ממתפללי מיהרו בסיומו ללכת למקומות שונים, על כן, החל מסיום קדושת 'ובא לציון גואל', החלה יציאת המתפללים מבית הכנסת, שכלל שנמשכה התפילה כך מספר המתפללים הלך ופחת, ובמיוחד כשאמרו 'ברכו בתרא' בסוף התפילה ולאחר מכן החלו באמירת התפילה הנוראה 'עלינו לשבח', כמסודר בנוסח ספרד, גברה הנהירה בקרב המתפללים שעוד נשארו על לשעה זו, ועד לכיומה של התפילה, איש מלבדו לא נשאר בבית הכנסת לכבד את התפילה להשאר בה עד סופה ובודאי שאף הפסידו את המעלה המיוחדת ללכת מחיל אל חיל, לתחיל את היום בלימוד מסויים לאחר התפילה או אפילו לומר קרבנות או מטרותיהם.

המצב הקיים היה כה גרוע, שבא לידי ביטוי במה שאמרו, שעד שחושבים אם יש לשייץ או לאגבל לבדוק אם יש עשרה בכל לומר 'קדיש' לאחר 'עלינו', קודם יש לבדוק אם בכלל השייץ או קדיש לדיין נשארו בבית הכנסת, שאפילו ספק אם יש מנין כבר לא היה להם לפני תחילת 'ועל כן נקוה', ומחמת כן לא הרגישו צורך להמשיך להשאר בה עד תום התפילה.

נגע זה נגע בליבו של ר' יהושע ששקד בהם על תיקונם בכמה אופנים, אם זה בתליית מודעות בשם הועתקו מדברי כחמיני בשבת התפילה ומעלת המתפללים בציבור את כולה, ואם במגוון פעולות אחרות שעשה כדי לגרום לציבור להעריך את התפילה ולהחשיבה, כפי שישארו בה עד תומה, אך נדמה היה שכל מעשיו הללו אינם עושים פירות, ולמרות שרובם ככולם ידעו על חשיבות תפילת 'עלינו לשבח' ומעלתה, וידעו את דברי המש"ב (אור"ח סי' ק"ב ס"ח): "יוש לומר עלינו באימה ויראה, כי כל צבא השמים שומעים, והקב"ה עומד עם פמליא של מעלה וכולם עונים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו", בכל זאת, יתכן והרגילות לאומרה שלש פעמים בכל יום נרמה להם להפסיק להתפעל מעלתה וחשיבותה, ומשום מה נדמה היה בליבם שיש קשר בינה לבין 'תפילת הדרך', שאומרים אותה רק אחרי שאחזו בדרך, ונמצאים הרוחק כמטחוי קשת מבית הכנסת.

גם כאשר נראה היה לר' יהושע שהצליח להשפיע על אי מי מהמתפללים שישאר בבית הכנסת עד לסיום התפילה, השפעתו הטובה הלזו פגה מהרה כשראה את כל חבריו ושאר המתפללים יצד מסתכנים המה להיות בכלל 'עוזבי ה', שעליהם נאמר העונש הנורא של 'כלו', ודבר זה רפה את ידיו והחליש את כח מחשבתו החיובית לעשות כראוי, ותוך זמן קצר חזרה הנהגתו למקומו כימים ימימה, כשבורח הוא מהברכה המיוחדת השורה על הנמצאים בבית ה' כדת של תורה וקראוי למבקשים לעמוד בפני מלך הכבוד ב"ה.

המפנה הגדול לטובה ולברכה בבית הכנסת החל לאחר המעשה שנתפרסם עם ר' שעפסיל למדמ התינוקות, שלמרות עבודת הקודש הקבועה שהיתה לו ללמד את ילדי ישראל תורה ויראת ה' הטורה, שהחלה זמן קצר לאחר סיום התפילה, בכל זאת התאמץ הוא עד מאוד לאחוז ולהחזיק בתפילה שתהיה כולה בשלימות בלא להפסיד ממנה את חלקה האחרון, שאת תפילת 'עלינו לשבח' אומר בניעמה מיוחדת ומתוך סידור כששרגיש בכל ליבו ואבריו, שמודה ומשבח הוא לה'.

שינוי מבורך זה בהנהגתו הקבועה בעת התפילה, היה דבר חדש כלפיו וכלפי שאר המתפללים. הלכות קדיש בכללותם נראה היה שנשכחו ממנו ומהאחרים במשך רוב השנים שחלפו מאז למדו אותן לאחרונה בישיבה לצעירים, ובודאי שעמם נשמש מוכרוננו אף הדין הברור והמוחלט שבעת אמירת הקדיש יש להקשיב לתיבותיו ולענות עליהם מתוך כוונה, ולא לעסוק בדברים אחרים, אף לא בסידור הספרים בבית הכנסת, הגם שזו מצוה חשובה בפני עצמה אם נעשית היא בזמן ראוי, ובודאי שלא בקיפול הטלית והתפילין וההתארגנות ליציאה מבית הכנסת.

הנהגתו זו הטובה של ר' שעפסיל הוסיפה להשפיע גם על אחרים לטובה ולברכה, במיוחד שהלה ניחון בכח עקשנות מיוחדת לעמוד כצוק איתן בהחלטותיו ואף מול הנהגות הציבור, ובמקום להיות מובל על ידי אחרים, היה הוא זה שהוביל את השינוי בבית הכנסת, עד שכעבור זמן מה, השליח ציבור הבין שתפקידו לא הסתיים ב'ברכו בתרא', אלא עליו לאמר תפילה נוראה זו ש'עלינו לשבח' מתחילתה ועד סופה, ולאחריה ישנו סיכוי רב שעדיין נשארו עשרה יהודים בתוככי בית הכנסת וניתן לומר 'קדיש'.

מציאות מבורכת זו של יהודי החם לדבר שבקדושה, הביאה

ידיעת וזכירת התורה וכל מצוותיה, לרוב הגלגול והעיוות השוררים גם בקרב מחנינו, היא מאותם הדברים, הנראים רחוקים מאתנו כאילו שנמצאים בגבהי מרומים ובשמי השמים או מעבר לנהרות ימים עמוקים, שמועטים ממש יכולים לצולחם לעוברם למרות ריבוי המכשלים שיעמדו בדרכם, וגם זאת רק כשיגיעו לימי הזקנה והשיבה, אחרי עשרות שנות עמל ושיקדה ממושכת וחסרת הפסקות, או אז יזכו להגיע לרמות גדולות ונשגבות של ידיעת וזכירת התורה הקדושה, שניתנת למי שאלו אותם בכל מקום ולקבל תשובה ברורה ומוחלטת המיוסדת על אדני פז, דברי חז"ל וגדולי הראשונים ואף האחרונים.

מסיבה זו, פעמים שעולה בלב צורבים מחשבת הבל ודמיונות, שמעלה זו של ידיעת וזכירת התורה אינה קשורה אליהם, ובכוונותיהם הדלים ובכשרונותיהם שאינם מיוחדים מנועים המה מלהגיע אליה. מה שמוסיף לשכנעם באמיתת מחשבות הבל אלו, היא המציאות היומיומית בהם דברי התורה שעליה עמלו ואתן למדו, אינן כתובים על לוחות לבבם וזכרונם על עולה עליהם בכל עת, ונדמה בעיניהם שכח שבירת הלוחות שהביא לעולם את המציאות של שכחת התורה, הוא זה השולט בהם וגורם להם את המציאות הלזו.

האמת היא, שכל מחשבות אלו שורשם מאותו מלך זקן וסכיל המטיל אימתו על הבריות בכוחו האימטני להדיחם אל עברי ציה וצלמות, וזאת משום שדברים רבים מאורעות שונים נחרטים עמוק עליו לוח הלב, הגם שלא חזרו עליהם ועמלו לדעתם, אלא נקלטו המה בעדשת העין ובעיניהם האוזן, גם אם היה זה בהיסח הדעת. הסוד הפשוט להגיע לידיעה ולזכירה, היא בהשבת דברי התורה אל הלב, כשלומדו אותם מתוך העניינות והתפעלות מכל שורה ומימרה בגישאמא מיוחד ומצויאים את התיבות הקדושות בפה בשפה ברורה ועימה, שכל מעלות אלו גורמות לחרוט את הדברים לזכרון עולם.

אלו הזוכים ללמוד מתוך התפעלות והתבוננות בדברי התורה, זוכים אף להשיבם אל הלב, ועל ידה קונים אותם בקניני נצח של ידיעתה, כפי שבשבוש האחרון, בעת שזכינו להגיע למועד מיוחד של הדפסת גליון הארבע מאות, ונשאלה השאלה אודות המקומות הנזכרים במקרא ובחז"ל אודות מספר זה, ורבים במושכל ראשון בטוחים היו בעצמם שאינם יודעים דבר, לאחר קצת מחשבות הצליחו להשיב עשרות וגומאות מציאות, בלא עזר וסיוע ממכשירים שונים, אלא רק מפירותיו המתוקים של זכרונם. עדות שמענו מכלי ראשון, על שני אברכים שולמלים שעזרו וסייעו בביתם בהכנות לשבת קודש, ובמהלך שיחה ביניהם העבירו בזכרונם את כל כתבי הקודש כשאחד לאחד מנו את הפסוקים בהם הזכירו מנין זה, ומהתורה לבניאים ומנביאים לכתובים, ומשם למשנה ותוספתא, ועם סיום הבהלי ובוטרה התחילו בירושלמי ומדרשים, כלתה מלאנם וחזרו לתלמודם, 'אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר'.

אכן גם אלו השוקדים על תלמודם הגם שאינם זוכים להגיע לדרגה נעלה זו של ידיעת התורה, מעלתם גדולה עד מאוד, וזוהי סיבה נוספת שכל מחשבות הבל אלו בהפחתת ערך לימוד התורה לכשבעצמו, אינם אלא מפירותיו באעושים של הסטרא אחרא, שהרי אין קשר ושייכות בין ידיעת התורה שהיא דבר חשוב עד מאוד, לעצם מצוות 'תלמוד תורה', שמצוותה לעסוק בתורה בכל עת וזמן, בוקר צהרים וערב, גם אם אין בו כל חידוש ורק חוזרים על הידוע, ואף אם לא זוכרים דבר מכל הלימוד ומיד תבום הלימוד שכחו, וכדברי אליהו הנביא בספרו (תנא"ז ז'): "הובא בילקוט ויקרא (ת"ה): 'אפילו אין בידו של אדם לא מקרא ולא משנה, אלא יושב וקורא כל היום (בראשית י"ו כ"ב), וְאֶחָת לִשְׁנָיִם תִּמְנָע, שכר תורה בידו', ועל כן, גם מי שלומד כדת ואינו זוכה לזכור את התורה, נוטל את חלקו משלם בשכר עמלו ולימודו.

ידיעת וזכירת התורה להם זכה ר' יהושע לערנרערגוטענדענקער*, לא היו מחמת כח זכרונם וחרירות שכלו, שבהם כלל לא התייחד על חבריו, אלא מחמת התפעלות והתרגשותו מכל הלה ומימרה, כשהיה מרגיש בעצמו כאילו בעל השמועה עומד כנגדו, ומתוך כך הדברים נכנסו אל תוכו ונחרטו על לוח ליבו וזכרונם היה לפניו בכל עת מצוא, וכך זכה ללמוד ולהלמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הידועה.

מלבד עצם דברי התורה שחדרו אל תוככי ליבו מחמת מעלתו זו, כך גם היה במוטי חז"ל ודרכי תיקון המידות, שהללו נקבעו בנפשו והוסיפו להשפיע עליו לטובה ולברכה, ליישר את הנהגותיו ולעדנם כדת של תורה, להיות מאותם מיוחדים אשר ה' שש ושמה בכל מעשיהם, שעושים לפניו לטובה ולברכה ונאספים בערימות ענק של מצוות ומעשים טובים, ומוסיפים לו ריבוי זכויות הנביאים סייעתא דשמיא מרובה בכל מעשיו ותלמודו. מחמת סיבות מסוימות ואישיות קבע ר' יהושע את מקום תפילת השחר, בבית הכנסת השכונתי בנוסח ספרד, שכזכה להיות בין עשרת הראשונים שהשכימו לבוא

* לערנרערגוטענדענקער - הזוכר הטב את תלמודו ומשנתו.

אזכור אג בני המשפחה לייחוד הפרשה עם פרש"י.

המשך מעמוד הקודם

ולדורות, הרי שאת חלקה השני של אמירת עלינו בכוונה בעומדו במקומו בבית הכנסת, יקשה עליו קדושתו במוחלט, בו לדאבונינו מנהג המקום שונה לחלוטין, ועל כן הסיק שאם ברצונו להצליח להתמיד בו, עליו להתחיל להתפלל זמן מה בבית כנסת בו הנוסח הוא אשכנזי, בו אומרים את תפילת עלינו מיד לאחר קדושתו וסדרא, ולאחר שיתרגל בזה תקופה מסוימת, יקל עליו לעשות זאת גם בבית תפילתו כל הימים.

מחשבות טובות אלו של ר' שעפסיל צורפו למעשה, ועוד באותו יום החל בקביעות עתו לתורה בשעות הערב, ולהוסיף תפילה קצרה בכל אחת מהתפילות ואף לאמר את תפילת עלינו בכוונה גדולה, כשמוסיף לחיזוק הדבר, שנשאר כדקה לאחר סיום התפילה ואומר שתי פרקי תהלים לישועת עם ישראל וכל חוליו והזקוקים לישועת ה'. ומלבד עצם הסגולה בדבר, החל להרגיש תפילה טעם מיוחד ומשובח ואף סיפוק רב לאחריה, כשהרגשים נעלים אלו נתנו לו את הכח והעזו לעמוד בהם לאורך ימים.

בד בבד עם התחזקותו בתורה ותפילה, פעל ר' שעפסיל בדרכי ההשתדלות והגיש בקשה לפגישה מיוחדת עם הפקיד הבכיר לצורך סידור הענין על הצד היותר טוב ומועיל, ולאחר עזרה מאחד הספקנים נקבעה לו פגישה ביום שלישי שנכפל בו כי טוב, בלשכתו של הפקיד אי שם בבנין משרדים במרכז הארץ, שעבורה עליו להפסיד יום לימודים שלם לנסיעה ולפגישה ולדרך חזרה, בתקווה שיהיה זה בבחינת 'ביטולה זוהי קיומה', ויוכל לשוב בשלום לתלמודו ולהעמדת התלמידים כדת של תורה.

כשבדק ר' שעפסיל את אפשרויות ההגעה על ידי תחבורה ציבורית, עלה בידו שעליו להטלטל בארבעה קווי תחבורה שונים, כשנדרש 'זז' שלם לתאם בין האוטובוסים שכאשר יגיע עם הראשון יסיפק את השני, מהשני לשלישי, ומהשלישי להגיש רביעי, כדי שסיפק הגיע לשעה הנקובה לפגישה. המסקנה שאליה הגיע, היה שיש צורך לצאת מהתפילה באופן חד פעמי לפני סיומה, מיד לאחר שהציבור יתחיל את אמירת 'עלנו לשבח', עוד בטרם אחד החיובים יתחיל בקדיש, וכך, אם יצא מיידידת, יוכל לתפוס את האוטובוס העובר בסמוך לביתו וממנו ואילך יתחיל את המסע היחידי מתוך תקווה שבסופו של דבר יגיע בזמן הנקוב והפגישה תועיל ותשוב המנוחה והמרגוע לביתו.

קשה היה לו לר' שעפסיל לוותר על מעלה גדולה זו בה החזיק זה תקופה, שלם לצאת מבית הכנסת אלא רק כדקה לאחר סיום התפילה, אלא שהרגיש שכעת מחוייב הוא בהשתדלות זו כדי להוציא מהמיצר בו נמצא את התקופה ארוכה. ועל כן בלב כבד יצא מבית הכנסת כשמהרה על עבר תחנת האוטובוס מתוך תקווה ש' יצליח דרכו.

מהרגעים הראשונים של המסע הרגיש ר' שעפסיל תחושה פנימית רעה, שחלילה כל נסיעתו זו תהיה לרעה במקרה הגרוע ולבטלה במקרה הטוב. פקק תנועה ביציאה מהעיר גרם שבעת ידירתו מהאוטובוס הראשון הפסיד את זה שאחריו, וגם כשלקח מוניית בסכום נכבד כדי להספיק את האוטובוס השלישי, התברר שהלה לא יצא באותה שעה אלא יאחר לבוא, וכשסוף סוף הגיע האוטובוס השלישי באיחור משמעותי, הפסיד את הרביעי, ולאחר כל המסע הארוך והיקר הגיע למשרד כשעה לאחר מועד הפגישה שנקבעה לו, וכשניסה להתנצל בפני המזכירות ולבקש שיתנו לו להכנס כעת, השיבוהו שעקב סיבה מסוימת היום הפקיד ילחץ את הספיק לקבל קהל, וכל אלו שהגיעו במיוחד, חזרו ללעומת שבאו, כשנקבע להם מועד חדש לפגישה.

מאוכזב ומדוכדך עשה ר' שעפסיל את כל הדרך הארוכה חזרה, כנלא השיג דבר, מלבד עצם הידיעה הברורה שהיציאה מבית הכנסת לפי עת סיום התפילה, גם אם באותן הנסיבות הדבר מותר על פי ההלכה, אינו דבר כדאי, אלא היזקו רב על תועלתו, ועל כן החליט בליבו להתחזק בדבר עוד יותר, להשתדל לא לצאת לפני סיום התפילה, גם לא במחיר הפסד.

למחרת כשהגיע ר' שעפסיל לתלמוד תורה, שיתף את ילדי כיתתו במאורעות שעברו עליו אמש, עד כמה הפסיד

בעקבות אותן שתיים או שלוש דקות שיצא שולקאם מבית הכנסת לפני סיום התפילה. דבריו אלו שולקאם נאמרו כשיחת מוסר אלא כ'מסיה לפי תומו', נחרטו עמוק בלבבות הצעירים, שהפנימו והבינו את החשיבות של התפילה והשהות בה עד סיומה.

כשבוועיים לאחר מכן, כשהגיע מועד הפגישה השניה, החליט ר' שעפסיל בדעתו, שיצא לדרך זו רק לאחר גמר התפילה ואף דקת אמירת התהלים. קיום ההחלטה היה קשה עליו ביותר, אך למרות זאת התחזק לגבור על יצרו ונשאר בתפילה עד סיומה, כשמשקל בנחת את הטלית והתפילין, שהרי יודע הוא שיש לעמוד עוד כמחצית השעה עד הגעת האוטובוס הבא, ושב לביתו והספיק לאכול 'פת שחיית' בנחת וללמוד את חוק לימודיו הקבוע לבקרים, ולאחר שתיים וחמש דקות יצא בנחת אל עבר התחנה. כשהגיע לתחנה התפלל לראותה מלאה בציבור ממתנים, כשהללו מספרים שעד לרגע זה עדיין האוטובוס הקודם בושש לבוא, וכעבור דקות ספורות הגיעו יחדיו שני אוטובוסים עם מספר זהה, כשנהגו האוטובוס סיכמו ביניהם על לחוקה של המסלול, כשכל נהג יעצור רק בחלק מהתחנות, וכך עברה עליהם הנסיעה בקיצור זמן באופן שמועד הגעת האוטובוס ליעדו היה באיחור מועט מזמן העתווה הצפוי של האוטובוס הראשון אילו היה יוצא במועדו.

פחות מדקה לאחר שירד מהאוטובוס הראשון, כבר היה על האוטובוס השני שיצא מיד ליעדו בלא כל עיכוב, וממנו הדרך היתה קצרה ומהירה אל עבר האוטובוס השלישי, כשעוד המתין עברו כעשר דקות, ואת האוטובוס הרביעי הספיק בנחת, כך שהגיע לבנין המשרדים זמן מה קודם הפגישה, כשמשפיק לסדר לעצמו את דבריו ודיבוריו שמבקש לומר לפני הפקיד.

באותם רגעים בהם סידר ר' שעפסיל לעצמו את הדברים, החל להרגיש בעצמו בושח עצומה, הכיבד טורח להכין את עצמו לפני פגישה עם פקיד ממשלתי, שהיום כאן ומחר בכלא או בבית האסורים, וגם אינו יכול לעשות לו דבר מלבד לבקש את הסכום שיש לשלם, וגם זה ניתן בליטול השתדלות במקומות אחרים, ואילו כשעומד לתפילה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, פעמים שמגיע טרוף נשימה ומיד נעמד להתפלל. באותה שעה החליט בליבו להתחזק בענין זה המסיק חשיבות תפילה ומימד נוסף לתחושה של 'עומד לפני מלך', שישתדל עד מאוד להגיע לבית הכנסת דקות ספורות לפני תחילת התפילה, ולחשוב בליבו על מעשיו שעומד לעשות, שמבקש לעמוד להתפלל לפני ה' הגדול הגבור והנורא אשר מלא כל הארץ כבודו.

כשנכנס לפקיד, אינה ה' שהלה היה במיטבו, ושמע בקשב רב לכל דבריו, כשמעלעל בשטרי החוב ומתפעל מהתמסרותו למען ילדיו, ובסופה של הפגישה שהיתה באוירה נעימה, קיבל הפקיד את דבריו באימון מלא, וחתם על האישורים הנדרשים שהשתכנע לחלוטין שאכן מדובר בפעולות כספיות כשרות, ואין כל חשד להעלמת מס, וכל התיק שיש לו סגור באופן מוחלט.

שעה קלה לאחר יציאתו מבנין המשרדים שמח וטוב לב, בעודו מהלך אל עבר תחנת האוטובוס, עברה בסמוך אליו מנונית ובה אדם משכניו, והלה הבחין בו והזמינו להצטרף עמו בנסיעה חזרה לביתו, ותוך פחות משעתיים כבר היה בעירו ובמקומו. ר' שעפסיל שראה בכל מסעו זה שרשרת ארוכה של ניסי ה' והשגחתו עליו ברחמים רבים, נכנס לחנות סמוכה וקנה כיבוד אותו חילק לתלמידיו שהופתעו לראותו חוזר כבר לשעות הלימוד בצהרים, אחרי שלפי תוכניתו עליו היה לשוב רק לקראת ערב, כשמספר רבה את רוב חסדי ה', עמו, וזאת בזכות התאמצותו הרבה שלא לברוח מהתפילה קודם סיומה.

תלמידי היקרים, אמר להם ר' שעפסיל מתוך התרגשות ורוממות מיוחדת, פעמים קורה שיהודי מסויים איחר לתפילה, הגם שזוהו דבר שאינו כדאי, אך מדוע עליו לברוח מהתפילה קודם עת סיומה. עצה טובה יש ללמדכם לחיים, אל תפסידו לעצמכם את החיים בבריחה מהתפילה לפני סיומה, וכך יהיו לכם ימים טובים ואך טוב

וחסד בכל עת ושעה. אחרי הפלאות והנסים שהיה עם ר' שעפסיל, לא היה לו כל מניעה לשוב לבית הכנסת בו התפלל כל השנים, כשמספר כוללם את מאורעותיו ומחזק בקרב כולם את השמירה היתירה שיש ליהודי הנשאר בתפילה עד תומה, במיוחד אם מתפלל בכוונה יתירה את התפילה הנוראה 'עלנו לשבח', בו מודה לה' על שזכה להיות יהודי ולעבוד את ה' בלבב שלם.

אחד מאלו שלקח את דברי ר' שעפסיל ברצינות רבה, היה ר' שלמה, שמאז שהתחזק בדבר נמנע במסירות רבה לבל לברוח מהתפילה קודם סיומה, אלא להתפלל את כולה במתינות וכראוי. בהנהגתו המיוחדת הזו החזיק ימים רבים, אך באחת הפעמים עמד בפני נסיון קשה בו הוצרך לנסוע לעיר אחרת השכם בבוקר, והסתפק מה ראוי לו לעשות.

לצאת לדרך אחרי עלות השחר, אינו דבר נכון וראוי, הגם שחושב להתפלל במקום אליו מתכנן להגיע, שהלכה פסוקה היא שאין יוצאים לדרך לפני התפילה. ואילו אם יתפלל במקומו ויצא רק לאחר התפילה, הארי יפסיד את מה שעבורו מבקש לנסוע, ולקול התחבט מהי מה יעשה, והתפלל לפני ה' שיאיר את עיניו כדתו כי יראו את יציאתו

בבוקרו של יום הלך להתפלל בבית הכנסת במקומו מתוך מחשבה שההכרח לא יגונה, ושונה יציאתו זו מבית הכנסת קודם סיום התפילה, שכעת מחשבתו היא להשלים את התפילה בבית הכנסת בעיר השנייה אליה פניו מועדות, שזוהו דבר המותר וראוי, אלא שיש בו איזה שהוא זלזול בתפילה ובמיוחד שהרואים יראו את יציאתו זו ולא יבינו מדוע הפעם חרג מדרכו וממנהגו.

בתפילת שמונה עשרה הרבה ר' שלמה להתפלל ולהתחנן לה' שיתן לו עצה ובינה יתירה כדת מה יעשה, ובסופו של דבר הכריע לעצמו, שמיד בסיום הקדיש שאחרי קריאת התורה, רגע לאחר שיגביתו את הספר תורה, יצא לדרך באוטובוס וימשיך את התפילה בעיר אליה מתכנן להגיע, וזאת מתוך חוסר ברירה אחרת.

בעודו עומד בסיום אמירת התחנון, ניגש אליו הגבאי וכיבדו ב'פתיחת הארון', ורגע קט לאחר שהסכים לכיבוד והחל לשאת את רגליו אל עבר הארון הקודש, תפס לפתע בשכיבוז זה ה' עזר לו להתגבר על יצרו ונסיגונו שלא לעזוב את בית הכנסת קודם סיום התפילה. שהרי אם יעשה את ה'פתיחה', יצטרך לעשות גם את ה'סגירה', ולא יוכל להעלם פתאום ביניהם, ולאחר הסגירה כבר יחלוף הזמן בו יוכל לצאת ולתפוס את האוטובוס המבוקש.

כמעט ברקידה עשה ר' שלמה את הפתיחה, ולאחר הסגירה הספיק עוד לראות את האוטובוס שחולף בסמוך לבית הכנסת, וכך נשאר בבית הכנסת עד סיום התפילה כמנהגו מימים ימימה, ולאחר התפילה הרגיש צורך עז לספר על כך לר' שעפסיל ואף לר' יהושע, ששורש חיזוק זה ממנו בא.

מעמד מיוחד זה עם כל מה שהתרחש עמו, היה מהדברים אותם אדם משיב אל לבבו ומתרגש ומתפעל מהם, וכך זכרם לא סף ממנו והשפעתו נמשכת לימים רבים ואף לשנות דור.

כשמעו ר' יהושע את מה שהיה, הצטרף אף הוא לשמחה, והוסיף ואמר, שלאחר רוב השתדלותו בענין ותפילתו לה', 'כל להיות סמוך ובטוח שה' יראה לו נפלאות כדת מה לעשות, וזאת מקיום הלכה מפורשת שבר"ע (אור"ח סי' רפ"ה ס"א וס"ב), שחייב אדם להשלים פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום או פרש"י, וירא שמים יוצא ידי שניהן, שלומד הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ואחד פרש"י. מלימוד פרשתנו כירא ה' עם פרש"י.

מנין בפרשתנו עפרש"י יכל ר' שלמה להיות סמוך ובטוח שה' יראה לו נפלאות כדת מה לעשות?

תשובה ל"סיפור ושאלה בציור" מגיליון שבוע שעבר
בתשובה לשאלה, מנין בפרשתנו עפרש"י? הנה ליצחק להגיע למסקנה המבוססת. שביה הכנסת אורחים מפרנסים בו גם עניי גוים מפני דרכי שלום, אין להקים בכניסה לשכונת היהודים, שמיקומה במקום או יוכלה להיות לאזור את כל הארץ ופחה' וכתוצאה מכך נזק רב לתושבי המקום, אלא יש להקים בכוונת היהודים, ואילו הגוים מעמט על יעניו אליה, וכך המקום יישמר רק לתועלת ולמנוחה ולא לתקלה ולמקור נזקים. יצחק היה מגיע למסקנה מבוססת זו, ומדבר רש"י כ"ו ט"ו, עה"פ, וז"ל הבאת אשר חפרו עבדי אביי בימי אברהם אביי סתמום פלשתים וימלאום עפר, וביאר רש"י, "סתמום פלשתים. מפני שאמרו תקלה הם לנו מפני הנייסות הבאות עלינו". מביאר דברי רש"י, שטענה זו של הפלשתים על הבאות שמימון מחוץ לעיר, שהמיהו הם לתקלה מפני הנייסות היכולות לבוא עליהם, זו טענה נכונה ומובדקת, ובמיוחד לאור ביאור ה"אם ועוד מפורשי רש"י, שדקדקו לשון הפסוק שלא אמרו על פניהו של שיהיה ממתן קנאה, לר"י שטענתו נכונה, שארץ לנקוט זהירות יתירה לכל גורם רב הממשש בתקלה מפני הנייסות, וכעין זה הוא גם בית הכנסת אורחים המפרנס גם עניי גוים מפני דרכי שלום, אם הוא ממוקם בכניסה לשכונת היהודית, שעל ידי זה יתקצבו ויבואו כל מיני נייסות למיניהם, ורק בהעברת בית הכנסת אורחים לתוככי השכונה, פסקה ממנו התקלה והיה רק לתועלת ולגמילות חסדים טובים.

שמות הזוכים לשבוע פרשת לך לך:
הרבנים ר"ה ב"ה
לני א. - נצרת עילית - 'לקוט שמעוני' גדול ב"כ איינשטיין א. - מודיעין עילית - שירת משה אומן ש. ת. - מודיעין עילית - שירת משה חזונת ש. - מאנסי - שירת משה לבנון ג. - בני ברק - קיצור מודיעין עילית קליין ש. - מונטריואל - קיצור מודיעין עילית
הודעה נשלחה תשלח לזוכים (במהלך החודש הקרוב)

תשובות לשאלות המתפרסמות בעלון זה, יש לשלוח בכתב ברור וקריא, בצירוף שם, כתובת וטלפון, עד ליום ג' בשעה 23.00 בלבד לפקס' 9741115 - (08) [מחול'ל: בקידומת 8 - 972 +] (24 שעות) [אן למייל ichudbchidud@gmail.com - עד יום ג' בערב בלבד]
הפרסים לשבוע זה: ספר 'קובץ שיעורים', ב"ב.
עוד שלושה זוכים נוספים, כל אחד בספר 'מאירת עינים', ליקוט עצום מחול'ל, ראשוני ואחרונים, בטעמי ובפרטי המצוות הנוהגות בזה"ל. הפרס לשבוע זה על 'סיפור ושאלה בציור': שני זוכים, כל אחד בספר 'פרקי דרבי אליעזר'.
לחצרות, הארות ותגובות וכל עניי העלון, ותרגומיו והצנחות, יש לפנות למערכת במכתב ובמייל ה"ל